

СУЧАСНІ ВІТЧИЗНЯНІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЛІСОКОРИСТУВАННЯ

І. М. КУЛІШ, канд. наук з держ. упр., с.н.с.
ДУ «Інститут регіональних досліджень
ім. М.І. Долишнього НАН України»
79000 Україна, м. Львів, вул. Козельницька, 4
i_m_kulish@ukr.net

Ліси визнані національним багатством і перебувають під охороною держави на усій території України. На сьогодні прийнято низьку нормативно-правових актів, що стосуються лісів. Першим і головним з них є основний Закон – Конституція України, ст. 13 закріпила положення, що усі природні ресурси (серед них лісові) є об'єктами права власності Українського народу, а від його імені ці права здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування [1].

Стаття 92 встановлює, що засади використання лісових ресурсів визначаються виключно законами України. Забезпечення проведення фінансової, цінової, інвестиційної, податкової та інших політик у сфері охорони, екологічної безпеки, а також контроль за користуванням лісовими ресурсами належить до компетенції Кабінету Міністрів України. При цьому, згідно зі статтею 142, ліси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, належать до матеріальної і фінансової основи місцевого самоврядування.

Згідно з «Лісовим кодексом України» [2] ліси можуть перебувати у державній, комунальній, або приватній власності. Станом на 1 січня 2021 р. у державній власності перебуває 7,6 млн га лісів України, тобто 73 % від усього лісового фонду.

Лісові ресурси, як складова природних ресурсів, що перебувають у комунальній власності територіальних громад становить їх матеріальну основу, а отже і видача дозволів і заборона на спеціальне використання цих ресурсів належить до компетенції органів місцевого самоврядування (далі – ОМС) кожної певної громади [3]. ОМС, відповідно до покладених на них повноважень, зобов'язані забезпечувати ефективне використання лісових ресурсів. При цьому ОМС делегують виконавчим органам державної влади окремі повноваження.

Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства є Державне агентство лісових ресурсів України. Його діяльність спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра захисту довкілля та природних ресурсів [4].

За загальною площею лісів, Україна не належить до багатих на цей ресурс держав, але завдяки ефективній національній політиці збереження та відтворення лісових ресурсів, протягом кількох останніх десятиліть спостерігається стабільне поліпшення. Продовольча і сільськогосподарська

організація ООН – ФАО (англ. – FAO – The Food and Agriculture Organization) здійснює постійний моніторинг лісового покриву Землі. За даними ФАО, протягом останніх 30 років в Україні ситуація з лісовкритими площами показує позитивні тенденції.

З 2014 р. в Україні внаслідок воєнних дій забруднено понад 180 тис. кв. км земель, серед них населені пункти та сільськогосподарські угіддя.

Крім того, від війни постраждало понад 20 % природоохоронних територій України, збитки лише цього типу оцінюються у 1,35 трлн грн. Через лісові пожежі, внаслідок горіння нафтопродуктів і загоряння промислових об'єктів у повітря потрапляють небезпечні речовини. Починаючи з 24 лютого 2022р. кількість таких викидів перевищила 67 млн тонн. Для порівняння: у 2021 та 2020 роках вони склали лише 2,2 млн тон на рік. Загалом в Україні вже постраждало 3 млн га лісів (деякі з них втрачені назавжди), це майже третина лісового фонду нашої держави [5].

Після закінчення холодної війни міністерство оборони США закрило, з подальшим перепрофілюванням, близько 100 великих військових баз та багато менших. Було виявлено велику кількість боєприпасів, що не вибухнули: артилерійські снаряди, бомби, ракети, ручні гранати тощо. Для оцінки загальної вартості робіт із знешкодження, у США була розроблена спеціальна програма RACER, що у залежності від складності очистки визначала необхідність використання одного з альтернативних протоколів. У середньому, для однієї земельної ділянки вартість визначалась у межах 84-120 млн доларів [6].

Таким чином, навіть із врахуванням меншої вартості витрат за рахунок того, що в Україні заробітна плата нижча, ніж у США, можна стверджувати, що кошти на відновлення лісів вже сьогодні (ще до закінчення війни) будуть надзвичайно великими.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996, № 30, ст. 141.

2. Лісовий Кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 1994, № 17, ст. 99.

3. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст. 170.

4. Про затвердження Положення про Державне агентство лісових ресурсів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2014 р. № 521 / Урядовий кур'єр, 2014. – № 192.

5. Міжнародний день запобігання експлуатації навколишнього середовища під час війни та збройних конфліктів. Рахункова палата. 06.11.2022.

<https://www.facebook.com/photo?fbid=463112225924605&set=a.265372909031872>.

6. Gibson J. MacDonald, Mendez C. The Cost of Cleaning Up Unexploded Ordnance. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2005. https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RB9124.html.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ВОДНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

Д. С. ЛУКАШЕВИЧ, студентка
*Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова*
61002 Україна, м. Харків, вул. Маршала Бажанова, 17
orcid.org/0000-0003-0550-3849
darialukashevych@gmail.com

До середини ХХІ століття проблема браку прісної води може стати однією з найважливіших для нашої планети. Вода є вичерпним ресурсом, при цьому – як доведено висновками експертів ООН – понад 20% населення Землі страждає від нестачі води, придатної для пиття та зрошування посівів. На сьогодні від браку води страждають близько 700 мільйонів людей – це мешканці 43 країн світу. Учені підрахували, що до 2025 року ця цифра зросте до 3 мільярдів і більше. Тому постає нагальна потреба у збереженні та захисті водних ресурсів як на світовому, так і державному рівнях.

У Водній стратегії України до 2025 року, проект якої досі проходить громадське обговорення, серед основних водних проблем виділяють: природний дефіцит водних ресурсів, а також їх нерівномірний розподіл по території та в часі; виснаження водних ресурсів внаслідок великого обсягу водозабору для господарських потреб; значний обсяг забруднюючих речовин, що надходять у річки; надмірне регулювання річкового стоку, що спричиняє додаткові втрати води на випаровування, уповільнення водообміну і, як наслідок, погіршення якості води і деградації русел. Додатковим джерелом екологічних проблем для водних ресурсів України стали наслідки військової агресії Російської Федерації, вплив яких на стан довкілля ще треба буде досліджувати та вивчати.

З огляду на окреслені вище проблеми питання нормативно-правового забезпечення охорони водних ресурсів в Україні набуває значущості та актуальності. Законодавство в цій царині доволі розгалужене та складається з низки нормативно-правових актів, які утворюють систему законодавства в сфері охорони водних ресурсів України. Розглянемо лише основні.

Основним нормативно-правовим актом, щодо регулювання правових відносин з метою забезпечення збереження, науково обґрунтованого, раціонального використання вод для потреб населення і галузей економіки, відтворення водних ресурсів, охорони вод від забруднення, засмічення та вичерпання, запобігання шкідливим діям вод та ліквідації їх наслідків, поліпшення стану водних об'єктів, а також охорони прав підприємств,